

Epistola Herczeg Ferenchez.

Írta: VÁROSSY GYULA.

Kedves barátom! Emlékszel-e még első találkozásunkra? Valaki Tégedet, a kritika köpenyge alatt, nagyon megbántott, fejedről írói koszorúdat le akarta tépni. Öt évi együttélünk alatt a t. Házban ekkor mondtad el egyetlen beszédedet, melyben támadókat, osztatlan helyeslések között, *antitalentumnak* nevezted ki. E kifejezésed azóta szállóigévé vált s én is köszöntöttem tégedet... — Herczeg Ferenc vagyok, — mondád hűvös hangon, hűvös kézzel. Azóta nem beszélünk.

E végtelen kimértség akkor mily ékesszólóan beszélt! Szavak nélkül vakítóan bevilágított politikai és társadalmi helyzetünkbe. Te akkor, Bánffy elnöksége alatt, a félelmesen nagy és hatalmas liberális kormány táborában, én nyolcadmagammal, a megbuktatott Ugron vezérlete alatt, a függetlenségiben. Te a Habsburgoknak és a magyarságot századok óta elnyomó osztrák politikának védő vagy eltűrő testőrség seregében, mi a Hunyadiak, Rákóczi és Kossuth zászlója alatt. Ott a mindent elnyelő szavazás, nálunk a haza minden elvesztését vagy alvó jogáért, a nagy nemzeti gondolatért és létért körömszakadásig menő küzdelem. Ott meghajlás, itt gerinc. Ott a pártfegyelem, mely hűvösséget parancsolt a kurucok iránt.

Pedig én tudom, hogy Te akkor is csak testileg voltál egyik szeme annak a láncnak. Az Ocskay brigádéros írójának lelke kora ifjúságától a nemzeti mezők bús sóhajtaiban fűdött. Szomorúan nézted Bácska és Bánátnak a bécsi politika folytán szerb és román gyarmatos tömegekből elfoglalt nagy területeit, amelyeket a töröktől magyar vér és magyar fegyver hódított vissza, de a Kárpátokba menekült magyar bujdosók tulajdonukba többé nem vehettek. Sokat boronghatott ezen a Te hazafias lelked már akkor is.

S most, midőn a sir szélén állunk, eljöttél Szegedre az oszthatatlan és szét darabolhatatlan magyar föld visszaszerzésének mennyből alászállott lobogóját kibontani. Idejöttél közénk, hol a kis sváb fiumagyar szót és dalt tanult, magyar porban magyar gyerekekkel játszott, hol Rákóczi és Kossuth küzdelmeit már nem forradalomnak, hanem szabadságharcnak tanultad. Eljöttél ide, az összeomlott rideg pártfegyelem nélkül, a lelkek egy új világába, melynek ma csak egy pártja van: a magyarok pártja; egy lelke: a magaslatos nemzeti gondolat; egy célja: a régi magyar haza csorbított fölntámasztása.

A magyar kultúra és irredentizmus kibontott zászlója alatt, te magyar sváb fiú, megdicsőült arccal úgy álltál ott, mint a honszerző vezérek közt Árpád, egyik kezével fenyegetve, hogy ne bántsd a magyart! a másikkal minden itt lakó fajt, nyelvet és vallást hiva: földajkáló anyákat, a hazát, ti is szeressétek, tettekkel, vagyontokkal, véretek hullásával.

A városháza nagyterme ekkor templommá változott. Te voltál benne az apostolok fejedelme, de voltak apostoltársaid is. És mindnyájatok szavában a hazáját sirató Krisztus lelke zokogott a fölntámasztás reményével.

Láthatólag Téged is megihletett, nekem a szivembe markolt, Vaseknek, a város nevében, a költői bánat és álmódás minden fájdát mártól harmatos beszéde: — Midőn elborongva megyek a szőke Tisza partján s révedezve nézek a hallgató Ujszeged felé, mely mögött a mi siró Bánátunk és rabláncát elhaló messzeségben csörgető Erdélyünk kéklík: eszembe jut és véssé emlékezetembe Szeged és minden magyar, hogy onnét a nemzeti együttérzés és gondolat s az e vidékekről elesett hősök lelkei ablakainkon bebocsáttatásért kopogtatnak. Szívük idedobog, lelkük idejár.

Igen, a bánáti svábvilág idejárt, a nemzeti

fővárosba, Szegeden itthon érezte és fogja is érezni magát.

Emlékezem, mikor a nagy háborút ránk parancsolták, a katonai szálláshival Vidra-utcai portámon, 1914 őszén, tizenkét perjamosi népfölkelő sváb gazdát helyeztet el. Szomorúak és 36—42 évesek voltak. Ki a pincelakásban, ki az üres istállóban, friss számaágyon, addig, míg a fegyverforgatást megtanulták és elvitték őket idegen mezőkre a Bánáért, Szegedért, vagy Isten tudja miért, meghalni.

Mindennap beszélgettem velük, törték a magyar szót, én a németet, de megértettük egymást. A gyakorlatról jöve, este kopogtattak a kapumon és ablakomon, mint a Vasek hőseinek lelkei s hozzám hazatérve, hazagondolva álomra hajtották fejüket.

— Látom, maguk szeretik a magyarokat, — szóltam induláskor.

— Mi? Hiszen mi is magyarok vagyunk! A dédapám is ezt a földet szántotta és nem bántott otthonunkban senki, — szólt a 42 éves Grün Hanzsi. — Itthagynom ezt a felsőkabátot. Ha majd visszajövök, elviszem. Ha nem jövök, bejön a legényfiam, aki szintén Hanzsi s majd elviszi.

A többi is hagyott nálam valamit, telső ruhát, táskát. Ugy biztak bennem, hiszen Szegeden itthon voltak. Azután esztendőre, kettőre, a harc mezején kicserélték őket, az élőket is, a holakat is, fiatalabb vagy még öregebb nemzedékekkel.

Egyike-másika, összerogyva, bevetődött házához s elvitte holmiját. Legtöbbjének a felesége jött, végül a husz éves fiatal Hanzsi, katonaruhában, a kis hugával.

— Hát az édesatyád? — kértem.

— Az már nem jó többé haza sem Szegedre, sem Perjamosra. Én is holnap megyek Olaszországba. Tudod mit, — fordult hugához — ne cipekedi az apám télikabátjával, ha visszajövök, majd hazaviszem én.

A kabát újra ottmaradt. És az elesett özv. Grün Hanzinak a fia, ki majd olyan szépen beszélt magyarul, mint te, Herczeg Ferenc barátom, másnap elutazott, valamire Doberdo vagy a Hétközség tájékára.

Esztendő múlva a pirosképi sváb lány kopogtatott nálunk.

— Eljöttem az apám kabátjért.

— Hát a bátyád?

— Az Isonzónál maradt — és zokogva borult rám. A magyar sváb lány magyar ember átölelt mellére hullatta könnyeit.

Ezek a könnyek ragyogó tanúságai a sváb hűségnek.

Kedves barátom! A Délvidéki Liga zászlaját tartsd tehát erősen a Te kezében. E zászlót a Bánát, Bácska és Erdély vértanúhalált szenvedett hőseinek vére és az ott élők bús sóhajta teszi erőssé, mert a hősök lelkei az élők sóhajainak szárnyán minden éjjel megjelennek ablakainknál s ott azt zokogják be: magyar földben akarunk nyugodni, magyar földön akarnak maradékaink élni.

Kis sváb hugom, ugye-e így van? A magyar földet nem engedjük senkinek. Nem, nem, soha! No, ne sirjatok!

**Aranyat, briliánst
ékszereket, platinát**

minden mennyiségben legmagasabb áron vásárolok
FISCHER K. ÓRÁS ÉS ÉKSZERÉSZ
Korzó-kávéház mellé. 341

A szegedi színházi pályázatról.

— Dr. Gaál Endre nyilatkozata. —

(Saját tudósítónktól.) Élenk feltűnést keltett Szegeden a *Világ* csütörtöki számában a szegedi színház pályázatáról megjelent közlemény, amely a szegedi színház ügyét s a város hatóságát téves információk alapján teljesen ferde megvilágításba helyezi. A cikk a következőképpen szól:

Almássy Endre igazgató bérletideje letelt a szegedi városi színháznál és Szeged városa most új pályázatot hirdet a bérletért. A rendszeres szokástól eltérően azonban a pályázati hirdetés nem fog megjelenni a budapesti napilapokban, mert, mint a szegedi városi tanács legutóbbi határozatában kimondotta, ezt a luxust a szegedi színház nem engedheti meg magának, hanem csak az Országos Színészegyesülettel közlik, a megszállott területeken levő színházigazgatókhoz a budapesti antant-missziók útján fogják a föltételeket eljuttatni. A pályázat sikerének azonban egyéb súlyos akadályai is vannak, amiért a régi bérlet, Almássy Endre sem vállalkozott a színház továbbvezetésére. A város ugyanis nem törődve a színház kulturális missziójával, minden néven nevezendő szubvencionálást beszüntetett, egyben pedig azt is bejelentette, hogy ezentúl nagy bérösszeget kíván a színházért, viszont semmivel sem járul hozzá a színház fentartásához és tatarozásához. Ez azonban nem elég. A szegedi városi színháznak eddig ugyanis kizárólagos játszási engedélye volt, a tanács most ezt is megvonta és derűre-borúra ad új moziengedélyeket, amelyekbe a színelőadásokat is engedélyezi. Ezt a konkurrenciát a minden támogatástól megfosztott színház természetesen nem bírja, nem bírja különösen azért, mert a kivett vigalmi adóval szemben a városi tanács még azt az engedélyt, hogy a jegyek árát vigalmi adók árnyékában emelhesse, megtagadta. Ilyen körülmények között valóban fölösleges luxus lett volna a budapesti lapokban hirdetni a pályázatot. Az ilyen pályázatot nem hirdetni, hanem eltitkolni kell.

Nem tudjuk, honnan szerezte a budapesti lap az információt, az azonban bizonyos, hogy a cikk tartalma nem felel meg a valóságnak. Munkatársunk szombaton délelőtt felkereste hivatalában dr. Gaál Endre kultúratanácsost, aki a cikkben foglaltakat a következőkben cáfolja meg:

— A budapesti lap cikke a valóságnak nem megfelelő, téves alapokon nyugszik s eredetéről fogalmam sincs, de már békeidőben is sok esetben megtörtént, hogy egyesek szándékosan informáltak helytelenül a budapesti sajtót. Az, aki a cikk adatait szolgáltatta, nem lehet jóhiszemű beállítás, mert célja nem lehet más, mint az, hogy elidegenítse a pályázókat a szegedi színházról.

— Amit a tanács a hirdetményre vonatkozólag határozott, az érthető és jogos volt, mert 4800 koronás hirdetményt földadni például a P. H.-ban tényleg luxus. A tanács elegendőnek tartotta azt, hogy az Országos Színészegyesület lapjában és a város szegedi hivatalos lapjában közlésezi a hirdetményt, azonkívül az antant-missziók útján eljuttatja a megszállt területekre is.

— Nem valóság, hogy Almássy Endre nem pályázik a színházra, mert amint ismeretes, Almássy már néhány hete a pályázati kiírása nélkül kérte a színházat, elfogadta a föltételeket, sőt a jövőre nézve minden jót megígért.

— Az sem valóság, hogy a város bérösszeget kíván. Az épületet ingyen adja ki a város, de a költségeket, a biztosítási díjat az igazgató viselje. A színház, mint köznevelési, egyike most a legjobb üzleteknek. Naponta 9000 ko-

Óráját és ékszereit szakszerűen javítja a jóhírnévű

Elsőrendű nagy javítóműhely! Iritz József műorás és ékszerész, Dugonics-tér 11.
(A Brauswetter-cégnek volt 10 évig elsőrendű szakmunkása.)

Ajánlja pontosan be szabályozott órát és modern ékszerraktárt.